

תורכיה

אלה חוזר

בכל מקום בתורכיה מדברים היום על נושא אחד בלבד: לא על חוזה הגנה מרחבי או סכנת פלישה סובייטית, או הגדלת העי נקת הדולרים הממשלתי. אף לא על מעשי הבריגדה התורכית בקוריאה — כל העניינים האלה נדחקו לפינה ובמקומם בא נושא חדש-ישן — הדת.

לפני זמן קצר, הוגשה תלונה לבית המשפט העליון באיסטנבול נגד הממשלה, על שהיא מעודדת את הדת. לצד זה קומה התפתחות גדולה, שהחלה עוד לפני הבחני רות האחרונות במאי אשתקד. גילאל ביאר, ראש המפלגה הדמוקרטית — הבטיח להחזיר את הדת לתורכיה, וירשה למואזין (קרין הקוראן) למאמינים לתפילה מעל צריח המסגד) להשמיץ את קריאתו המסורתית בערבית, שפת הקוראן המקורית.

פצצה פוליטית. כל ממשלות המפ לגה העממית, כומוני של אתאטורק וסמט אינונו, שבא אחריו, התנגדו לדת וראו בהחזרתה לתורכיה נטיגה של הארץ. מואזין, שהשמיץ את קריאתו בערבית, היה צפוי לששה חודשי מאסר. לכן היתה הבטחתו של גילאל ביאר פצצה פוליטית אדירה במערכת הבחירות, ורבים התרשמו כי מפלגתו השיגה את הרוב המכריע (90% מהמקור מות בבית הנבחרים) הודות להבטחה זו.

בבית הנבחרים החדש היה החוק הראשון, שהוגש ע"י הממשלה, "חוק החזרת זכות המואזין לקרוא לתפילה כשפה הערבית", למחרת יום העברת החוק, אירגנו כל מואזיני איסטנבול הפגנת-שמחה אדירה: ברנע מסויים עלו איש איש לצריח מסגדי, וקראו במלוא כוחם למאמינים לבוא ולהתפלל — בערבית.

הפופולריות הרבה, שצדד זה הביא למפלגה הדמוקרטית, הניעתה להציע חוקים נוספים בכיוון זה. הממשלה הביאה לפני בית הנבחרים הצעת חוק, שתחזיר את לימוד הדת לבתי הספר העממיים, אך לא היה די בזה. אחרי העברת הבחוק של שני החוקים הראשונים, העבירו גם חוק שלישי: פתיחת ארשי נוסף להקמת ששים בתריסר חדשים ללימוד הקוראן.

* אחת הרפורמות הגדולות, שמוטטפא כמאל אתאטורק הכניס, היתה החלפת הכתיב התורכי באותיות לטיניות. במקום האותיות הערביות. בשנת 1924 ביטל את הכליפאת, שריכזה את ראשות האיסלאם בידו איש אחד, מצאצא הנביא מוחמד, ועל ידו כן בטל כוחם המאורגן של הדתיים, ואפשרות התנגדותם הרפורמות הנועות שלו. הליף האחרון היה השולטן מוחמד השישי בתורכיה, שהוגלה ע"י אתאטורק בשנת 1922.

ואו פרצה הסערה.

הדת והקומוניזם. נורי יולנד אסאן, פרופיסור למשפט מדיני באוניברסיטת אנקרה, הגיש תביעה נגד הממשלה, באשמה כפית לימודים דתיים בבתי-הספר העממיים דבר המהווה, לפי דעתו, שלילת חופש הפרט. התובע לא היה סתם איש. הוא נתפרסם קודם לכן ע"י הגנתו המוצלחת על הסן עלי יוגל, מי שהיה שר החינוך בממשלה הקודמת, שהואשם בקומוניזם. לכן, כאשר הגיש הפעם את תביעתו נגד הממשלה, נראה צעד זה, בעיני רבים, כפעולה נגד האמריקאים, המעודדים את החזרת הדת

קיצונית בשם מפלגת הדת. בראשה עומד המרשל פאווי צ'אקמאק, ראש המטה הכללי לשעבר, וחיקמת באיור, מי שהיה מזכירו הפרטי של כמאל אתאטורק. עתונם החדש, איסלאם נורי (אור האיסלאם), זוכה עתה בהצלחה רבה, ביחוד באזורים החקלאיים במזרח ובערבות אנטוליה.

בינתיים החלו תחנות הרדיו של איסטנבול ובול ואנקרה משדרות בכל יום קטעי קוראן, וביום ששי את התפילה ממסגד חנ' בירם המפורסם. אך השיא היה שידור טכס אזכור, שנערך במסגד אל-סולימאניה לזכר החללים שנפלו בחזית קוריאה.

גילאל ביאר, נשיא הרפובליקה התורכית מוכר הירקות תלה שלט

לרחבי המדינה, כאמצעי חשוב נגד התפשטות הקומוניזם.

מאחרי הנשיא התורכי, במערכה זו, עומד ראש הממשלה עדנאן מנדרס "הקפי" טליסט הפוליטי. הוא אחד מבעלי האחוזות העשירים ביותר בתורכיה, והצעיר שבראשי הממשלה, שהיה איפסם בתורכיה (בן 46). לפני התמנותו ראש ממשלה, היה שמו ידוע רק למספר תורכים מועט, אך אמרתו האחרונה: "תורכיה תשאר מוסלמית" — עשתה אותו אחד האנשים הפופולריים ביותר.

אור האיסלאם. לא רק אנשי המפ לגה העממית אינם שבעי רצון מפעולותיה הדתיות של הממשלה. יש כאלה הדורשים יותר. חמשה מחברי המפלגה הדמוקרטית, בבית הנבחרים, עזבו את המפלגה הדמוקרטית, ויחד עם כמה אוהדים ייסדו סיעה רטית.

ביותר, שבין תומכי הערבים במלחמה בפלסטין. התלהבותה היתה אמילו גדולה הרבה יותר מזו של אנשי מלחמה רבים במצרים.

היא החליטה, כתרומה למאמץ המלחמתי, לייצר שלושה סרטים — בבת אחת — על מלחמת פלסטין. לפי החשבון, היו צריכים שלושת הסרטים — נערה פלסטית, נדיה והליל הוא שלנו — לעלות 60 אלף לירות. אך הסרט הראשון והשני בלבד עלו 50 אלף לירות, והכנסותיהם לא עלו עדיין על 15 אלף.

הסיבה לכך? היהודים.

סוכני סרטים בארצות ערב, בצרפת, תורכיה, אמריקה הצפונית, ארצות הברית ואמריקה הדרומית הומינו העתקים של הסרטים על מנת להציגם בארצותיהם. אולם אחרי שנעשו ההעתקים ונשלחו למזמינים, בסירוב להציגם, וכאשר שאלה סועד מוחמד להסבר, ענו לה: היהודים לא גמרו את מלחמת פלסטין. אמנם, לא גנד חיילים, אבל גנד סרטים. היא הגישה תזכיר למשרד החוץ המצרי, שיתערב בדבר וילחם בהשפעת היהודים הללו, שאינם יודעים להעריך ולעודד את האומנות.

אירו

גא. הוודיעו מה פירוש המלה הלאמה? זהו בערך תוכן האיגרת, שנשלחה למגיליס ע"י ממשלת בריטניה. אמנם קשה להניח, כי האנגלים, שהלאימו את רוב מפעליהם, אינם מבינים באמת את פירוש המילה. אלא שלדעתם הגיע המצב באיראן לנקודה, שהממשלה והמגיליס יהיו מוכנים לסגת מעמדתם הקיצונית, אם מישהו יציע להם מוצא כבוד.

שלושה חדשים שקופת המדינה ריקה. השוטרים, אנשי הצבא, המנגנון הממשלתי אינם מקבלים את משכורתם; הממשלה חייבת כמה מיליוני לירות — הלואה מחברת הנפט האנגלית.

יש לנו תקדים, מרגיעים פקידו החב רה איש את רעהו, "הרי זה כבר קרה פעם".

הכוונה: החלטת המגיליס בשנת 1932. אז ביקש ריזא שאח, הסרגנט שהפך דיקטטור בחסד האנגלים וגורש על ידם, לבטל את זכויו החברה האנגלית. הממשלה הבריטית פנתה למועצת חבר הלאומים, שהחליטה כי החוזה ברתוקף עד מועד סיומו — 1993. כדי להזכיר לאיראנים, שאנגליה עדיין חוקה, שאי אפשר להנהג עמה בצורה זו — נשלחו שלוש אניות מלחמה לסייר "במקרה" במפרץ הפרסי — אניות ששרהבטתון האיראני "במקרה" לא הרגיש בנוכחותן.

אולם אין הרדיו השטח היחידי, שהור" גשה בו השפעת התחיה הדתית. בתי הדפוס עסוקים, במלוא הקצב, בהדפסת שלטים דתיים ערביים, מאותם השלטים המקשטים כל מקום פרטי או ציבורי במדינות מוסלמיות, שנעלמו מאז עליית אתאטורק לשלטון, הנושאים כתבות-קודש כגון: "אין אלהים בלעדי אלה", "הכל ברצון אלה", "ישים את אמונתך באללה". האנשים החלו תולים שלטים אלה — מן הסותר הגדול והפקיד הממשלתי, עד מוכר הירקות, שתלה שלט על עגלתו.

מצרים

היהודים מדכאי - האמנת

בהתחלת 1948 היתה סועאד מוחמד, שחקנית שחרחרת ויפה, אחת הגלהבות

תשבץ מס. 63

מאת הקורא: נתן פוגטש, תל יוסף.

מאוזן: (1) ישוב צפוני; (4) עיר מפורסמת בגדלה; (10) שליח צבור; (11) שליח; (13) נפטר; (14) סיב; (15) רהב; (17) בלבד; (19) עזרת לעיכול; (20) מתכת; (22) מושבה בשרון; (25) מלת פתיחה לשבועה; (26) לבוש רומי; (27) תאר אצילות בימי הביניים; (30) שאיפה; (32) שרות ידיעות; (33) מלת יחס; (34) ברחן; (36) משנה; (37) שקערוורית; (39) מקולל; (41) שריר; (42) מחלקה במטה; (44) שפה עתיקה; (46) הסתה; (48) טוף; (50) זקן; (51) שאון; (53) בהמת בית; (55) נישא; (57) אליל בבלי; (58) קח; (59) ישוב בנגב; (60) שרש מר.

מאונך: (1) משלט; (2) עוף טורף; (3) חטיבת פלמ"ח; (5) מוקף יבשה; (6) רך אופי; (7) נהר בדרום אפריקה; (8) אות בסוף האלפא-בית; (9) קיצור הדרך; (12) פקודה; (15) אבן ירושלמית; (16) קטל; (18) שורפי מכונות; (21) תאר כבוד לבקיא בתורה בבבל; (23) עזרת השם; (24) תן; (26) עץ פרי; (28) אוניברסיטה באר"ה; (29) משלט סורי בימי הקרבות; (31) כלי נגינה יוני; (32) בזון; (35) אויב; (37) משורר גרמני; (38) סיפור עם מוסר השכל; (40) קריאת כאב; (41)

6x6 crossword grid with numbers in the starting cells. The grid is partially filled with numbers, indicating the start of words in both directions.

תחילתה של גימנסיה; (43) מוקש; (45) חטטן; (46) בנו של שחר; (47) עוגן; (49) תענית; (52) ארבעים ושנים; (54) ספר תורה; (56) קוסם; (58) מלת חיוב. חודעה לפותרי תשבצים: פתרונות התשבצים הרגילים חייבים להשלח תוך שבוע מיום הופעת הגילון.

פרסים

לפותרי תשבץ ענק מס. 60

- 1) אליהו כהן, הדר יוסף; טיסה לאילת.
2) אמנון דויטש, רח' פבונר 58, חיפה; משלי קרילוב.
3) שמואל צור, רח' גלבוץ 45, חיפה; הטור השביעי.
4) חוה קופרשמיין, גבעת נשר, ע"י חיפה; הטור השביעי.
5) חיים גלברד, גבעתיים; הרחק ממוסקבה.
6) אברהם נעים, מחנה יהודה, ירושלים; בין הבריות.
7) דני הרץ, בן יהודה 8, חיפה; בין הבריות.
8) אלה גולדמן, צ.ה.ל.; חניבעל.
9) רפאל שמיר, באר-שבע; חניבעל.
10) יצחק רוזנבלד, ת. ד. 738, חיפה; טיול הנערות המתות.